

טבע דומה / VERISIMILITUDE

ארבעה קירות, ארבעה אמנים. בתערוכה "טבע דומה" קיבצנו אמנים שלכאורה, שונים לחלוטין. למרות זאת, ניכרת התימה המשותפת: גישות שונות לפסואדו - נוף. כל אמן מציג נוף, החל מהנוף הקלאסי המצוייר כמו במורשתם של האמנים הקלאסיים - היסטוריים ועד ל"נוף" המופשט והנשגב. מהנוף המלאכותי המשתמש בעבודות של אמנים אחרים כבסיס ל"טבע" ועד לבריחה מהטבע למקומות בלתי מוכרים ולעתים אף אינטואיטיביים.

נוף איננו בהכרח טבע, אלא מה שאנו רואים או חווים סביבנו. הצגתו, או לחילופין הצגתו בהטעייה, היא דרכם של אמנים להתמודד עם סביבתם. במקרים מסוימים, זה יכול להיות אישי, פנימי ולא בהכרח חיצוני או מה שנראה לעין. לדורון אדר, אלחנדרה אוקרט, יהודה ארמוני ואופירה שפיץ, כולם אמני אזור הגלריה, ניתן קיר. מתוך העבודה המשותפת נחשף העיסוק המשותף לכולם, הדמיון וההקשרים הנרקמים בין הקירות. התערוכה מחברת בין ארבעת האמניות והאמנים הבוחנים את תפקיד הנוף כפי שזה נקלט ברשתית העין מחד, ובגילגולו המנטלי והאישי אצל כל אחת ואחד מאידך. עבורנו הם נדמים כמציעים פרשנויות שונות, או מעלים שאלות עליהן אין תשובות מובהקות.

בצילומים של דורון אדר, שידוע יותר בתור צלם נוף המשוטט בטבע (כמו בתערוכה האחרונה בבית האמנים בתל אביב), יש מרכיב של "פריימינג" שמעלה את הצילומים לרמה חדשה, אבל הבימוי הוא מזויף, בדיוק כמו הנוף עצמו. הוא מציג כאן נוף מוזיאלי כנוף לכל דבר אבל בכדי להשיג את מטרתו הוא שובר אותו, מפריע לו. הוא מצלם את הנוף שאנו כמבקרי מוזיאון לא רוצים לראות: הנוף המופרע. הוא יוצר ממש גירוד, הפרעה. הטוויסט לא בא ממנו אלא מהנכונות שלו לצלם את הנוף הכי מעצבן במוזיאון - זה שבדרך כלל אנחנו כצופים מחכים שיחלוף. התסכול שלנו כשאנו רואים את הסרט השחור שעומד מול היצירה הנפלאה של אל אנטסווי (EL ANATSUI), שעבודתו הוצגה לפני כמה שנים בארץ, או את המצוקה שאנו חשים כאשר אנו רואים את המבקר יושב מול עבודת ווידאו של ליסה ריהאנה (LISA REIHANA) (ואדר, באופן אירוני, מצלם אותו בדיוק כמו שמטייל מצלם נוף) עולים על העצבים שלנו. מוזאון הוא בפני עצמו סוג של נוף מזויף. טבע במקרה הזה הוא התערבות המבקרים בנוף המוזיאלי. הם אחראים לטוויסט המעצבן, ההפרעה. זה רעיון פרוע אשר קורא תיגר על המוסכמות. כך שבזמן שעבודותיו של אדר נראות לעין מוכרות, נדושות, הוא מאשר בשימוש בהן לכך שהמוזיאון הוא אכן נוף. כאשר הוא מצלם את הצופה מול עבודת אמנות (או מאחוריה), הוא הופך את הנוף המזויף לאמיתי.

בדרך דומה או שונה, יהודה ארמוני מצייר נוף "ריאליסטי" ביד וירטואוזית. באופן אירוני, אדר אומר על עבודותיו של ארמוני שהן בעצם צילומים - שארמוני רואה את הנוף כצלם. ארמוני

מצייר *en plein air* שגודל העבודות שלו משרת. הצירוף של עבודתו בתערוכה עם אדר ובפרט בתערוכה שמדברת על מהו נוף "אמיתי", הקומפוזיציה של האמן גורמת להסתכלות מחדש. ארמוני מאוהב בסביבה של מודיעין ועוד אזורי טבע בארץ ועם יד ממושמעת הוא מצייר מה שהוא רואה. או לא? האם מה שאנחנו רואים זה מה שהיה או מה שארמוני ראה? האם ארמוני נותן לנו את הפרשנות שלו לטבע? האם ישנו בימיו כלשהו? כשאנו רואים את הצילום של אדר, אנו יודעים מה האמן ראה (כי אדר לא עושה מניפולציות בצילומים שלו). אצל ארמוני, לא ניתן לדעת מה היה באמת, אך עצם השאלה מעלה נקודות חדשות בעבודות של ארמוני. ארמוני, כמו אמנים אחרים בתערוכה, מביא את הרגש ואת ההתלהבות שלו מהנוף שנמצא סביבו. גם הנוף הזה לא בהכרח טהור: יש התערבות אנושית גם על ידי האמן וגם בבנייה או פגיעה בטבע שנעשה ע"י אנשים אנונימיים כמו מנזר, גשר ואפילו שורות של גפנים או ערמות גיזום. הנוף שלו וקו האופק המצוייר היטב, הם האמת לפי החוויה שלו ואין לנו ברירה אלא לקבל אותו כמו שהוא מבקש.

אותו קו אופקי הופך בעבודותיה של אלחנדרה אוקרט, לקו ורוד שהוא קו הטבע הכי מלאכותי ואולי קיטשי שאפשר לדמיין. אך הקו הזה דווקא מתייחס לקו האורך, המרידיאן של גריניץ', שכאשר הציעו למקם אותו בפריז בעבר נקרא אז ה"קו הורוד". בקו הזה אוקרט מתמודדת בצורה שונה עם הנוף. נוף, עבורה, הוא החיים, ה"טיימליין" של חיינו. בצד השמאלי של הקיר תלוי הציור "בראשית", ציור גלקטי שמזכיר את הרחם, את הבריאה. רחם זה נושא את ניצוץ האמן. טיול בקיר שלה הוא טיול בביוגרפיה שלה. רואים את הילדה הפנימית שבורחת מרדיפה. לאחר מכן רואים עבודות מופשטות שונות המזכירות את התותים שכל כך נפוצים בסיפור חייה של אוקרט ומופיעים בעבודות שונות שלה. שימוש בורוד העדין הזה דווקא מייצג עבורה את המרדנות שלה כאמן. הקו הוורוד של האמנית הוא קו האופק בחיים של האמן האוניברסלי. אוקרט אומרת: " כמו הליכה על חבל דק, ה(קו הוורוד) הוא קו החיים, ג'גלינג של מחשבות, בהבנה שהחיים מסובכים, אבל יש הרמוניה אם אנחנו נאמנים לקו הפילוסופי האיניבידואלי שלנו". הנוף של אוקרט הוא נוף פנימי, פסיכולוגי, אשר מבוסס על הביוגרפיה שלה. כלומר, אוקרט מביאה עבודות מאד אישיות כדי להביע את האוניברסליות של הדרך של כל אחד בטבע, בקיום. כולנו מתמודדים עם ביוגרפיה, עם הסביבה, עם "מציאות" ואוקרט ביצירות הוורודות שלה מנסה לעשות סדר בתוהו ובוהו של החיים.

לידה מוצגות עבודותיה של אופירה שפיץ שנוטה להציג עבודות מיצב המבוססות על מפות, גיאוגרפיה, וטופוגרפיה. בעבודותיה האינטואיטיביות רואים את האלמנטים מהטבע: ספירלות שמזכירות את סימני הגיל על עץ, קו פרצוני המתפשט לכיוונים שונים עם אזכורים בוטניים, עבודה מופשטת שבמבט מסויים נראית כמו גרגרי שיש פרוסים על הבד. נראה ששפיץ לא עושה רפרנס מודע אבל כמו בעבודותיה של אוקרט ליד, יש הרהר על הרחם, על הבריאה. האקראיות של הטבע הופכת למסודרת. כאמנית רב תחומית שפיץ משתמשת בטכניקות מגוונות כדי לערער על המשמעות

והתועלתיות של המציאות. למרות הציור הלא מודע, אין ספק ששפיץ נמשכת ב"סלעים" המפוזרים בחלל, להבנה מאד עמוקה של הטבע ולהשפעתו על חוויותינו. עצם העובדה שהצופה חייב לתמרן את הליכתו בחלל סביב הסלעים, מעלה את הקשר בין הצופה ל"נוף" המדומה.

התערוכה "ארבעה קירות, ארבעה אמנים" הנקראת גם "טבע דומה", בוזרת לחבר בין ארבעה אמני הסביבה שבחנו עד כה לבד, וכיום, יחדיו בגלריה, את הפקידו של נוף בעין ובראש האמן. כפרשנים עבורנו, האמנים מעלים הרבה שאלות ללא תשובות ברורות. עצם שילוב עבודותיהם ביחד מעלה שאלות שאינן מובנות מאליהן. רק בצירוף של אדר עם ארמוני ניתן להרהר על טבעו של הטבע. רק בקרבה בין עבודות של אוקרט ושפיץ ניתן, פתאום, לתהות על השפעותו של הטבע על נפשנו.

אודרי סקלר לוי